

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sk/15/2017
Identifikačné číslo spisu: 3017200004
Dátum vydania rozhodnutia: 29.05.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:3017200004.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členov senátu JUDr. Judity Kokolevskej a Mgr. Viliama Pohančeniča, v právnej veci žalobcu: O. Č., bytom U. J. Č.. XXX, právne zastúpený: JUDr. Danica Bírošová, s. r. o., advokátska kancelária so sídlom Piaristická č. 46/276, Trenčín, zastúpená JUDr. Michaelou Gáborík, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, Ul. 29. augusta č. 8-10, Bratislava, o žalobe proti rozhodnutiu Generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne č. XXX XXX XXXX X zo dňa 15. novembra 2016 o nároku na starobný dôchodok, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne zo dňa 27. apríla 2017, č. k. 12Sa/1/2017-45, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť žalobcu z a m i e t a .

Žalobcovi n e p r i z n á v a právo na náhradu trov kasačného konania.

Odôvodnenie

1. Generálny riaditeľ Sociálnej poisťovne rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa 15.11.2016 zamietol odvolanie žalobcu a potvrdil prvostupňové rozhodnutie Sociálnej poisťovne č. XXX XXX XXXX zo dňa 15.11.2016, ktorým bola podľa § 67, § 274 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) a podľa § 21 a § 174 zákona č. 100/1988 Zb. zamietnutá žiadosť navrhovateľa zo dňa 17.06.2016 o priznanie predčasného starobného dôchodku od toho istého dňa. V odôvodnení rozhodnutia žalovaný poukázal na to, že Česká správa sociálneho zabezpečenia Praha potvrdila, že žalobca v zamestnaní zvlášť zvýhodnenej pracovnej kategórie podľa § 14 ods. 2 písm. b/ zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov (ďalej aj „zákon č. 100/1988 Zb.“) získal k 31.12.1992 dobu 12 rokov a 79 dní; keďže doba zamestnania zvlášť zvýhodnenej pracovnej kategórie netrvala do 31.12.1999, podľa žalovaného nebola splnená podmienka na zníženie dôchodkového veku podľa § 21 ods. 1, ani podľa § 174 ods. 1 a 2 zákona č. 100/1988 Zb..

2. Krajský súd mal z potvrdenia Českej správy sociálneho zabezpečenia (ďalej aj „ČSSZ“) ako nositeľa poistenia Českej republiky preukázané, že k 31.12.1992 žalobca získal v zamestnaní zvlášť zvýhodnenej

pracovnej kategórie podľa § 14 ods. 2 písm. b/ zákona č. 100/1988 Zb. len dobu 12 rokov a 79 dní. Na tom základe dospel k záveru, že žalobca nesplnil podmienku získania takého zamestnania v rozsahu podľa § 21 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. ani podmienku trvania takého zamestnania k 31.12.1999, požadovanú ustanovením § 174 ods. 2 tohto zákona pre zníženie dôchodkového veku podľa § 174 ods. 1 tohto zákona.

3. Pokiaľ žalobca namietal, že mu žalovaná nezohľadnila roky 1993 až 1997, v ktorých bol zamestnaný a poistený podľa právnych predpisov Českej republiky, túto námietku krajský súd nepovažoval za dôvodnú, lebo v uvedenej dobe podliehal právnym predpisom Českej republiky a tieto doby poistenia na území Českej republiky mal hodnotené v III. pracovnej kategórii podľa zákona č. 235/1992 Sb. o zrušení pracovných kategórií od 01.01.1993. Krajský súd poukázal na to, že v zmysle čl. 6 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia je žalovaná povinná hodnotiť obdobie dôchodkového poistenia podľa právnych predpisov iného členského štátu v rozsahu a spôsobom, ako ho uvedie nositeľ poistenia iného členského štátu, čo vyplýva aj z rozhodnutia Správnej komisie pre koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia č. H6 zo dňa 16.12.2010 (2011/C 45/04). Z uvedených dôvodov krajský súd žalobu zamietol.

4. Rozsudok krajského súdu napadol včas podanou kasačnou sťažnosťou žalobca (ďalej aj „sťažovateľ“). Rozsudok krajského súdu považuje za arbitrárny, lebo súd prvej inštancie sa nevyvsporiadal s právnymi tvrdeniami uvedenými v žalobe. Namietal nesprávnosť nezohľadnenia doby výkonu zamestnania podľa § 14 ods. 2 písm. a/ zákona č. 100/1988 Zb. v Českej republike v rokoch 1993 až 1997 vo zvlášť zvýhodnenej pracovnej kategórii. Hoci pracovné kategórie boli v Českej republike zrušené od 01.01.1993, v Slovenskej republike sa ním vykonávané zamestnanie v ČR naďalej podľa zákona č. 100/1988 Zb. až do roku 2000 hodnotilo ako zamestnanie vo zvlášť zvýhodnenej pracovnej kategórii. Podľa jeho názoru krajský súd mal aplikovať tuzemský právny poriadok, nesprávne však vychádzal z oznámenia ČSSZ ako nositeľa poistenia členského štátu EÚ, že ustanovenia o zvlášť zvýhodnených prácach sa v ich právnom poriadku už nenachádzajú. Podľa názoru žalobcu je neprípustné, aby zmena legislatívy v cudzine (pri jej zachovaní v tuzemsku) mala vyvolať následok zmeny alebo zániku v nárokoch občana štátu a mala by byť vyvážená v prospech vnútroštátneho práva občana.

5. Sťažovateľ celkovo namietal aplikáciu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004. Poukázal na jej čl. 4 a čl. 5, ale najmä čl. 51, ktoré predstavujú akýsi korektív k čl. 6, teda že iba miesto výkonu práce v inom členskom štáte nemôže spôsobiť takú podstatnú zmenu v jeho právach na dávku sociálneho zabezpečenia. V Českej republike nastali iba skutkové udalosti špeciálnych prác, ale ich význam v zmysle sociálnoprávnom treba podriadiť právu slovenskému, keďže žalobca je občanom SR.

6. Z uvedených dôvodov sťažovateľ žiadal, aby kasačný súd rozsudok krajského súdu zmenil, rozhodnutie žalovanej ako aj prvostupňové rozhodnutie zrušil a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie a aby žalovanej uložil povinnosť zaplatiť sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 749,62 €.

7. Žalovaná v stručnom vyjadrení ku kasačnej sťažnosti nepovažovala jej dôvody za opodstatnené a navrhla, aby kasačný súd kasačnú sťažnosť zamietol.

8. Najvyšší súd ako súd kasačný podľa § 11 písm. g/ zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) preskúmal rozsudok krajského súdu bez pojednávania v súlade s § 455 SSP a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť nie je dôvodná.

9. Sporným medzi účastníkmi konania je hodnotenie dôb zamestnania žalobcu v Českej republike v rokoch 1993 až 1997, keď žalobca sa domáhal ich hodnotenia ako dôb zamestnania podľa § 14 ods. 1 písm. a/ zákona č. 100/1988 Zb. na účely zníženia dôchodkového veku na 58 rokov podľa § 174 ods. 1 písm. c/ tohto zákona. Nebolo pritom sporné hodnotenie dôb zamestnania vo zvlášť zvýhodnenej, tzv. IAA pracovnej kategórii od 03.10.1978 do 01.10.1979, od 13.10.1981 do 28.12.1989 a od 01.01.1990

do 31.12.1992 v rozsahu 12 rokov a 79 dní.

10. Z administratívneho (dávkového) spisu žalovanej mal aj kasačný súd preukázané, že žalobca žiadosťou zo dňa 17.06.2016 požiadal o priznanie predčasného starobného dôchodku. V konaní o tejto žiadosti Sociálna poisťovňa ako správny orgán prvého stupňa rozhodnutím č. XXX XXX XXXX zo dňa 15.11.2016 zamietla žiadosť navrhovateľa podľa § 67, § 274 zákona č. 461/2003 Z. z. a podľa § 21 a § 174 zákona č. 100/1988 Zb. s odôvodnením, že podľa potvrdenia ČSSZ získal zamestnanie zvlášť zvýhodnenej pracovnej kategórie v rozsahu 12 rokov a 79 dní a takto hodnotené zamestnanie trvalo k 31.12.1992. Rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa 15.11.2016 žalovaná zamietla odvolanie žalobcu a potvrdila prvostupňové rozhodnutie, pričom v jeho odôvodnení citovala ustanovenie § 174 ods. 1 a 2 zákona č. 100/1988 Zb. a zdôraznila, že žalobca nezískal potrebnú dobu zamestnania vo zvlášť zvýhodnenej pracovnej kategórii, ktorá by trvala k 31.12.1999, a preto nespĺnil podmienku na zníženie dôchodkového veku podľa § 21 ods. 1 ani podľa § 174 zákona č. 100/1988 Zb..

11. Z dávkového spisu žalovanej a v ňom založeného potvrdenia ČSSZ zo dňa 30.09.2014, vydaného podľa § 4 nariadení vlády ČR č. 363/2009 Sb., mal kasačný súd tiež preukázané, že žalobca pracoval v OKD, a. s. Závod Důl Karviná v dobách od 01.01.1993 do 31.03.1994 a od 02.11.1994 do 18.02.1997.

Podľa § 21 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. občan má nárok na starobný dôchodok, ak bol zamestnaný najmenej 25 rokov a dosiahol vek aspoň:

- a) 55 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 15 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. a/ alebo najmenej 10 rokov v takom zamestnaní v uránových baniach,
- b) 55 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 15 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. b/, ak bol z tohto zamestnania prevedený alebo uvoľnený z dôvodov uvedených v § 12 ods. 3 písm. d/ a e/,
- c) 55 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 20 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. b/ až h/,
- d) 58 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 20 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. i/ až l/.

Podľa § 174 ods. 1 písm. c/ zákona č. 100/1988 Zb. občan, ktorý vykonával pred 01.01.2000 zamestnanie I. pracovnej kategórie, prípadne službu I. alebo II. kategórie funkcií, má po 31.12.1999 nárok na starobný dôchodok tiež, ak bol zamestnaný najmenej 25 rokov a dosiahol vek aspoň 58 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 12 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. a/ prípadne 8 rokov, ak ide o také zamestnanie v uránových baniach, alebo 16 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. b/ až h/ alebo 16 rokov v službe I. kategórie funkcií alebo 17,5 roka v službe II. kategórie funkcií.

Podľa § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. podmienkou vzniku nároku na starobný dôchodok podľa odseku 1 je, že zamestnanie I. pracovnej kategórie alebo služba I. alebo II. kategórie funkcií trvali k 31.12.1999; za zamestnanie sa na tieto účely považujú i náhradné doby a doby uvedené v § 5 ods. 1 a v § 6 ods. 1 nariadenia vlády Československej socialistickej republiky č. 117/1988 Zb..

12. Výkladom ustanovenia § 174 zákona č. 100/1988 Zb. sa Najvyšší súd Slovenskej republiky zaoberal napr. v rozsudku sp. zn. 9So/232/2016 zo dňa 26.09.2018, v ktorom uviedol:

„Ustanovenie § 174 je zaradené v desiatej časti zákona č. 100/1988 Zb., je teda ustanovením prechodným, upravujúcim nároky z I. a II. pracovnej kategórie a I. a II. kategórie funkcií po 31.12.1999, pôvodne po 31.12.1992. Toto ustanovenie malo za cieľ, v dôsledku zániku zaradovania zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie po 31.12.1992, postupne predlžovaného až do 31.12.1999, odstrániť tvrdosť zákona spočívajúcu v nemožnosti splnenia podmienok podľa § 21 tohto zákona po 31.12.1992, resp. po 31.12.1999 a zachovať iba určeným skupinám zamestnancov, ktorí vykonávali zamestnanie zaradené do I. pracovnej kategórie podľa § 14 ods. 2 zákona, resp. v I. a II. kategórii funkcií, skorší vznik nároku na starobný dôchodok.

Uvedené ustanovenie odvolací súd nepovažuje za retroaktívne alebo diskriminačné, naopak malo umožniť zamestnancom, ktorí vykonávali také zamestnanie k 30.06.1992 dosiahnuť v zamestnaní

zaradenom do zvýhodnenej kategórie v tam určenom období (najskôr len do 31.12.1992, naposledy a v súvislosti s predĺžovaním zaradovania zamestnaní do zvýhodnených kategórií), teda do 31.12.1999 potrebný počet rokov v tejto kategórii pre skorší vznik nároku na starobný dôchodok v rozsahu nižšom, ako je upravený v § 21, resp. § 132 zákona č. 100/1988 Zb.“.

13. Sťažovateľ namietal nezapočítanie doby zamestnania v Českej republike od 01.01.1993 do 31.03.1994 a od 02.11.1994 do 18.02.1997 vo zvlášť zvýhodnenej IAA. pracovnej kategórii. Požiadavku, aby výkon zamestnania po 31.12.1992 v inom štáte (Českej republike), v ktorom navrhovateľ aj platil odvody, bol hodnotený vo zvýhodnenej pracovnej kategórii podľa právnych predpisov Slovenskej republiky, nemá oporu v právnych predpisoch.

14. Kasačný súd navyiac zdôrazňuje, že navrhovateľ nespĺnil ani podmienku trvania takého zamestnania do 31.12.1999 v zmysle § 174 ods. 2 zákona NR SR č. 461/2003 Z. z..

15. V tejto súvislosti kasačný súd poukazuje i na to, že ani nositeľ poistenia Českej republiky nepotvrdil, že by v uvedenom období zamestnanie žalobcu bolo zaradené do zvýhodnenej pracovnej kategórie. Nie je pritom rozhodujúce, či toto zamestnanie bolo vykonávané v podmienkach, ktoré by pri jeho výkone v Slovenskej republike odôvodňovali jeho zaradenie do zvlášť zvýhodnenej pracovnej kategórie, ak by bolo vykonávané v Slovenskej republike. Išlo totiž o zamestnanie na území iného štátu.

16. Česká a Slovenská Federatívna Republika zanikla dňom 31.12.1992 a dňom 01.01.1993 vznikli Slovenská republika a Česká republika ako dva samostatné nástupnícke štáty. Dňom 01.05.2004 sa Slovenská republika ako aj Česká republika stali členmi Európskej únie.

V zmysle Čl. 7 Zmluvy o sociálnom zabezpečení medzi Slovenskou republikou a Českou republikou, zverejnenou v Zbierke zákonov pod č. 318/1994 Z. z. (ďalej aj len „Zmluva“) účasť na dôchodkovom zabezpečení a nemocenskom poistení (zabezpečení) zárobkovo činnnej osoby sa právnymi predpismi zmluvného štátu, na ktorého území sa zárobková činnosť vykonáva.

Podľa Čl. 11 Zmluvy rozsah a spôsob hodnotenia dôb zabezpečenia sa spravujú právnymi predpismi toho zmluvného štátu, v ktorého dôchodkovom zabezpečení sa tieto doby získali, a ustanoveniami článku 20 tejto zmluvy.

17. Vzhľadom k tomu, že sporné doby zamestnania žalobca získal v Českej republike pred 01.05.2004, na spôsob ich hodnotenia sa nevzťahuje Nariadenie č. 883/2004, ale Čl. 7 a Čl. 11 Zmluvy o sociálnom zabezpečení medzi Slovenskou republikou a Českou republikou.

18. Hoci žalovaná nesprávne dôvodila aj nariadením č. 883/2004 a nie príslušnými článkami Zmluvy, toto pochybenie nemalo vplyv na zákonnosť jej rozhodnutia, keďže z jeho odôvodnenia jednoznačne vyplýva, že neboli splnené podmienky podľa § 174 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. pre zníženie dôchodkového veku žalobcu na 58 rokov a tým ani pre vznik nároku na predčasný starobný dôchodok podľa § 67 tohto zákona od 17.06.2016.

19. Vzhľadom na vyššie uvedené dôvody kasačný súd zamietol kasačnú sťažnosť ako nedôvodnú.

20. Kasačný súd podľa § 467 ods. 1 v spojení s § 167 ods. 1 SSP nepriznal žalobcovi voči žalovanému právo na náhradu trov kasačného konania, lebo žalobca nebol v tomto konaní úspešný.

21. Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný riadny opravný prostriedok.